

Επιχειρησιακά Προγράμματα

Διαθέσιμα μέσα και επιλογή μίγματος αναπτυξιακής πολιτικής στο τοπικό επίπεδο

Πολιτικές Χωρικού Σχεδιασμού και Ανάπτυξης

8^ο εξάμηνο

Βασικές ερωτήσεις από την ανάλυση και τη διάγνωση

- Ποιο είναι το **επίπεδο ανάπτυξης** και απασχόλησης;
 - Υψηλό – μέσο – χαμηλό: διαφορετικές προτεραιότητες και στόχοι πολιτικής
 - Διαφορετικός βαθμός δυσκολίας επιτυχούς εφαρμογής των πολιτικών
- Πως δημιουργείται το **εισόδημα** των κατοίκων;
 - Απασχόληση στο δημόσιο ή σε δημόσια έργα
 - Επιδοτήσεις από το δημόσιο (ΚΑΠ, συντάξεις, επιδόματα)
 - Υπηρεσίες κατανάλωσης για τοπικό εισόδημα (εμπόριο, διατροφή, διασκέδαση)
 - Υπερ-τοπικές υπηρεσίες (τουρισμός, υγεία, γνώση, ΕΤΑ)
 - Παραγωγή για την τοπική αγορά
 - Παραγωγή για την εθνική / διεθνή αγορά
- Πόσο **βιώσιμο** είναι το μοντέλο παραγωγής εισοδήματος;
- **Πολλαπλασιαστές** δαπανών και διαρροές
 - Η αλυσίδα παραγωγής και οι τρύπες του παραγωγικού συστήματος
 - Τυροπιτάδικο στο Βόλο (2 σενάρια) , τυροκομείο στο Μέτσοβο, ξενοδοχείο στη Σκιάθο, οικοδομή στη Άρτα, Ευρωπαϊκά Ερευνητικά Προγράμματα στο ΠΘ

Στόχος πολιτικής σε τοπικό επίπεδο

- Ποιος είναι ο **κεντρικός στόχος** της πολιτικής στο τοπικό επίπεδο:
 - ποιότητα ζωής
 - ανάπτυξη (τι εννοούμε;)
 - Μίγμα (ποιο;)
- Η επιλογή του μίγματος θα πρέπει να προβλέπει με σαφή τρόπο τις **επιπτώσεις** των πολιτικών ανάπτυξης σε:
 - Εισόδημα
 - Απασχόληση
 - Παραγωγική διάρθρωση
- Είναι **δουλειά του Δήμου ή του Κράτους** οι πολιτικές (μετρήσιμης) ανάπτυξης;
 - Κανείς άλλος δεν σχεδιάζει σε αυτό το επίπεδο
 - Το κράτος σχεδιάζει και υλοποιεί οριζόντιες πολιτικές
 - Η προσαρμογή και η αξιοποίηση τους είναι τοπική υπόθεση
- Τρέχουσα προγραμματική περίοδος: **Place based policies**
 - Θα οδηγήσουν σε (μερική) αποκέντρωση πολιτικών και ευθυνών

Οι αναπτυξιακές πολιτικές σε τοπικό επίπεδο θα πρέπει:

- Να εντοπίζουν και να στοχεύουν στην ανάδειξη και αξιοποίηση των **συγκριτικών πλεονεκτημάτων** της περιοχής
- Να εντοπίζουν και να αξιοποιούν **συνέργειες** με εθνικές, τομεακές ή περιφερειακές πολιτικές
- Να (προ)βλέπουν τις **αλλαγές** και να προετοιμάζουν την τοπική οικονομία ώστε να προσαρμοστεί με επιτυχία σε αυτές
- Να επιτύχουν ένα κατάλληλο και ισορροπημένο **μίγμα** παρεμβάσεων που να αντιστοιχεί στις ανάγκες και δυνατότητες της περιοχής ανάμεσα στις 4 μεγάλες κατηγορίες:
 - Επιχειρηματικότητα
 - Υποδομές
 - Ανθρώπινο κεφάλαιο
 - Διοίκηση
- Συχνά, οι πολιτικές που είναι πιο αναγκαίες, είναι και **πιο δύσκολο** να εφαρμοστούν, είτε λόγω αρμοδιότητας ή λόγω αντικειμενικών δυσκολιών

Ποιες από τις αναπτυξιακές πολιτικές είναι διαθέσιμες σε τοπικό επίπεδο

- Δημόσιες δαπάνες και Δημόσιες επενδύσεις *
- Ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων *
- Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού **
- Μεταφορικές υποδομές **
- Περιβαλλοντικές υποδομές **
- Αστικές και κοινωνικές υποδομές και δράσεις ***
- Αποτελεσματική δημόσια διοίκηση ***
- Ρυθμίσεις χρήσεων γης **
- Αξιοποίηση δημοτικής περιουσίας ***
- Αναπλάσεις ***
- Place marketing ***

*** Ασκούνται κυρίως στο τοπικό επίπεδο

** Ασκούνται και στο τοπικό και το κεντρικό επίπεδο

* Ασκούνται κυρίως στο κεντρικό επίπεδο

Αναπτυξιακές πολιτικές που ασκούνται στο κεντρικό ή περιφερειακό επίπεδο και επηρεάζουν το τοπικό

- Εξίσου σημαντικές ή «δεν είναι δική μας δουλεία»;
- Προτάσεις στη φάση του σχεδιασμού, π.χ.:
 - Χωροταξικά σχέδια
 - Δίκτυα υπερτοπικών υποδομών
- Συμμετοχή και στήριξη στη φάση της υλοποίησης, π.χ.:
 - Επενδυτικός νόμος
 - Δράσεις επιχειρηματικότητας ΕΣΠΑ
 - Δράσεις κατάρτισης ΕΣΠΑ
 - Δράσεις κοινωνικής προστασίας

Δημόσιες δαπάνες (ΤΠ – ΠΔΕ) *

- Σε σημαντικό βαθμό το ύψος των δημοσίων δαπανών προσδιορίζεται από το **κράτος** (με βάση τις δημοσιονομικές δυνατότητες) μέσω των ορίων που θέτει κάθε φορά στις χρηματοδοτήσεις των Δήμων
- Δυνατότητα **διεκδίκησης** πόρων από Σ/Χ Προγράμματα. Δίλημμα: τι δράσεις υλοποιούνται;
 - Ότι προκηρύσσεται ανεξάρτητα αν αποτελεί προτεραιότητα
 - Ότι αποτελεί προτεραιότητα
- Η **ποιότητα και η αποτελεσματικότητα** των δράσεων και λειτουργιών που χρηματοδοτούνται είναι ευθύνη του Δήμου
- Περιθώρια **αύξησης δαπανών** μέσω **αύξησης εσόδων** (αξιοποίηση περιουσίας, τέλη (πόσο;))
- Το **μίγμα δημοσίων δαπανών** θα πρέπει να βρίσκεται σε **αντιστοιχία** με τις αναπτυξιακές επιλογές και κατευθύνσεις (οξύμωρο σχήμα: πρώτο πρόβλημα η ανεργία – κύρια πολιτική οι αναπλάσεις)

Ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων *

- Οι πολιτικές ενίσχυσης (Επενδυτικός Νόμος και Δράσεις ΜΜΕ ΕΣΠΑ) σχεδιάζονται και υλοποιούνται σε κεντρικό ή σε περιφερειακό επίπεδο
- Δράσεις υποστήριξης:
 - Ενημέρωση και ενεργοποίηση επενδυτών
 - Αναζήτηση επενδυτικών ευκαιριών και ανάδειξη συγκριτικών πλεονεκτημάτων
 - Ταχύτητα στην έκδοση αδειών
 - Διάθεση δημοτικών εκτάσεων για επιχειρηματικές δραστηριότητες
- Πρόβλεψη και δημιουργία Επιχειρηματικού Πάρκου

Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού**

- Σχεδιασμός προγραμμάτων κατάρτισης σε ειδικότητες που σχετίζονται με συγκριτικά πλεονεκτήματα και ανάγκες της οικονομίας
- Σχεδιασμός μελλοντικών αναγκών
- Αποφυγή υπερ-ειδίκευσης (κίνδυνος φυγής)
- Κατάρτιση όσων μπαίνουν για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας
- Επανακατάρτιση όσων αντιμετωπίζουν προβλήματα προσαρμογής λόγω διαρθρωτικών ή τεχνολογικών αλλαγών
- Δια βίου εκπαίδευση

Μεταφορικές υποδομές **

- Οι μεταφορικές υποδομές εθνικής και περιφερειακής εμβέλειας είναι ευθύνη του κράτους και της Περιφέρειας
- Οι μεταφορικές υποδομές τοπικής εμβέλειας είναι στις αρμοδιότητες του Δήμου ...
- Σε τι συμβάλλουν:
 - στην ποιότητα ζωής (ενδεχομένως και ασφάλεια);
 - Στην ανάπτυξη (πως, πότε, με τι προϋποθέσεις);
- Υπερ-τοπικές μεταφορές
 - Μεταφορά ανθρώπων ή δεδομένων (broadband networks);
 - Δημόσιες ή ιδιωτικές
 - Δρόμοι ή τρένο;
 - Δρόμοι ή μαρίνα;
 - Δρόμοι ή υδροπλάνα;
- Ενδο-αστικές μεταφορές
 - Ποδηλατόδρομοι
 - Πεζόδρομοι
 - Παρκινγκ
- Πολύ ακριβές, αργούν πολύ, υψηλό κόστος συντήρησης

Περιβαλλοντικές και ενεργειακές υποδομές**

- Υποχρέωση των Δήμων με βάση Κοινοτικές Οδηγίες και το νέο θεσμικό πλαίσιο
 - Δίκτυο όμβριων και λυμάτων
 - Βιολογικός καθαρισμός
- Υποχρέωση χωροθέτησης υποδομών του Περιφερειακού Σχεδιασμού (αποφυγή στάσης NIMBY)
 - Μονάδες ανακύκλωσης απορριμμάτων
 - Μονάδες παραγωγής ενέργειας από απορρίμματα
 - ΧΥΤΥ
- Πολιτικές εξοικονόμησης ενέργειας σε δημόσια κτίρια
- Προϋπόθεση για ευημερία και ανάπτυξη
- Η παραγωγή ενέργειας με σύγχρονες τεχνολογίες διαχείρισης απορριμμάτων δημιουργεί σοβαρές αναπτυξιακές δυνατότητες
- Χρηματοδοτούνται από Σ/Χ Προγράμματα

Αστικές και κοινωνικές υποδομές και δράσεις***

- Σχολεία, νοσοκομεία (πόσα;)
- Μουσεία, μνημεία, πολιτιστικές υποδομές
- Πάρκα, πλατείες, αναπλάσεις, αθλητικές εγκαταστάσεις
- Υποστήριξη ευπαθών ομάδων
- Σημαντικά στοιχεία της ποιότητας ζωής
- Ενδεχομένως χρήσιμα για την προσέλκυση τουριστών
- Συγκεντρώνουν τον κύριο όγκο των παρεμβάσεων
- Σοβαρό λειτουργικό κόστος μετά την κατασκευή
- Συνήθως μικρή αναπτυξιακή επίδραση (άμεση ή μεσοπρόθεσμη) αν δεν εντάσσονται σε ένα ενιαίο και βιώσιμο σχέδιο

Αποτελεσματική δημόσια διοίκηση***

- Περιορισμός γραφειοκρατίας και χρόνου εξυπηρέτησης
- Ηλεκτρονική διακυβέρνηση και διαφάνεια
- Σύγχρονο οργανόγραμμα και καθηκοντολόγιο
- Στόχοι και παραδοτέα κάθε υπηρεσίας
- Αξιολόγηση και accountability

Ρυθμίσεις χρήσεων γης**

- Συμβάλλουν στην εύρυθμη λειτουργία των οικιστικών, δημόσιων και παραγωγικών δραστηριοτήτων, αλλά αποτελούν και σημαντικό αναπτυξιακό εργαλείο (ΓΠΣ)
- Επιτρέπουν, απαγορεύουν ή περιορίζουν την οικονομική δραστηριότητα
- Έχουν κλαδική / τομεακή διάσταση
- Διαχωρίζουν συγκρουόμενες χρήσεις
- Πρέπει να στηρίζονται στα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής
- Οι Δήμοι πρέπει να έχουν μια υγιή και ισορροπημένη άποψη κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση
- Ακραίες επιλογές μπορεί να αποδειχθούν καταστροφικές για την ανάπτυξη της περιοχής (π.χ. πολύς δημόσιος χώρος, ή υψηλός βαθμός περιβαλλοντικής προστασίας και λίγος ή καθόλου παραγωγικός χώρος)

Αξιοποίηση δημοτικής περιουσίας***

- Σημαντική ακίνητη περιουσία ανήκει στους Δήμους
- Συχνά δεν έχει καταγραφεί, είναι εγκαταλειμμένη ή καταπατημένη
- Η αξιοποίηση για παραγωγικούς σκοπούς μπορεί να αποφέρει έσοδα, εισοδήματα και θέσεις εργασίας και να δημιουργήσει μια αναπτυξιακή δυναμική
- Τρόποι αξιοποίησης:
 - Συμβάσεις παραχώρησης
 - ΣΔΙΤ
 - ΙΤΙ, CLLD, SUD

Αναπλάσεις***

- Πολιτική που συμβάλει στην βελτίωση της ποιότητας του αστικού περιβάλλοντος και των συνθηκών διαβίωσης και υπό προϋποθέσεις στην ανάπτυξη
- Βιωσιμότητα του έργου (κάλυψη κόστους κατασκευής και λειτουργικών δαπανών)
- Επιπτώσεις σε εισοδήματα και απασχόληση
- Επιπτώσεις σε ελκυστικότητα και branding περιοχής

Place marketing***

- Πρόγραμμα προβολής με σκοπό την ενίσχυση του προφίλ και της φήμης της περιοχής, την προσέλκυση επισκεπτών, επενδύσεων ή την προώθηση των προϊόντων και υπηρεσιών της
- Απαιτεί διαμόρφωση ισχυρής ταυτότητας της περιοχής βασισμένης στα συγκριτικά της πλεονεκτήματα (οικονομία, φύση, πολιτισμός, παράδοση, διατροφή, ή άλλο...)
- Απαιτεί δέσμευση των φορέων, στόχευση, ωρίμανση, προετοιμασία και μηχανισμό υποστήριξης
- Δεν αποτελεί one-off δράση και δεν αρκεί η έκδοση φυλλαδίων και ένα site στο internet